

Motion till riksdagen
2009/10:N336

av **Jan Lindholm (mp)**

Minskning av oljeförbrukningen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att använda teknikupphandling som styrmedel för en snabbare minskning av förbrukningen av olja.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en tydlig målstyrning från regeringen mot lägre oljeförbrukning i statlig verksamhet.¹

¹ Yrkande 2 hänvisat till FiU.

Fel! Okänt namn på

Bakgrund

Den 21 september 2009 hölls i riksdagen den årliga budgetdebatten efter det att finansminister Anders Borg (m) mot gängse praxis informerat media om sitt budgetförslag innan riksdagen fått informationen.

Finansministern liksom hela den moderatledda regeringens problem tycks bestå i att för få svenskar har råd att flyga till Thailand eller andra semesterparadis. Mer pengar till individuell konsumtion och inga klimatrestriktioner ska få fart på Sverige, så kan budskapet i budgeten sammanfattas.

Det finns emellertid ett problem som behöver angripas, det heter klimatförändring, och är ett problem av en dignitet som mänskligheten aldrig tidigare stått inför. En budget som i alla delar ignorerar detta problem, som tvärt om bokstavligen kastar bensin på den brinnande elden, ger knappast något bidrag till den uppgift vi alla måste ta itu med.

FN:s klimatpanel har med sina prognoser visat vad som utifrån de samlade kunskaper de haft tillgång till troligen kommer att inträffa på vår gemensamma planet. Fram till idag kan vi konstatera att även deras mest skrämmande alternativ tycks vara något i underkant. Avsmältningen av Arktis och Antarktis liksom glaciärerna på Grönland och i Himalaya går betydligt snabbare än förväntat. På endast några få år får vi stryka en nolla i tidtabellen, det som skulle ske på 1 000 år tycks nu ske på 100 år och det som skulle ta ett århundrade sker nu kanske på några få årtionden. Det som forskarna uppfattade som en successiv förändring har redan visat sig innehålla snabba trappsteg.

Även om vi globalt kunde stoppa all förbrukning av fossilt kol och därmed stoppa alla utsläpp av fossil koldioxid till atmosfären skulle jordens temperatur fortsätta att stiga, troligen med ytterligare 0,6 grader innan effekten av de redan gjorda utsläppen av fossilt kol skulle klinga av. Med den temperaturhöjning som redan skett på 0,8 grader i förhållande till förindustriell nivå innebär det att vi enbart har en marginal på 0,6 grader till det tvågradersmål som såväl FN som EU satt upp. Slutsatsen regeringen borde dra är att det inte finns något utrymme kvar för konsumtion av de reserver av olja, naturgas och kol som mänskligheten redan har lokaliserat och kapitaliserat i världsekonomin.

Men dessa slutsatser drar inte regeringen. Ingenstans kan man finna några spår av detta. Det finns inga förslag i budgeten för 2010 att regeringen tänker förbjuda Vattenfall att fortsätta investera i fossil teknik. Inga spår av signaler att regeringen tänker inför förbud för försäljning av fossilberoende personbilar från exempelvis 2015 trots att det vore logiskt med tanke på att den genomsnittliga bil som säljs 2015 fortfarande kommer att vara i bruk 2030. Några pengar för att stödja utvecklingen av nya lösningar för framtidens lastbilstrafik finns det heller inga spår av. Det saknas även helt visioner om framtidens kollektivtrafik utan fossil energi.

Problembeskrivning

Riksdagsmajoriteten avsåg den 4 april 2008 förslag om att använda teknikupphandling som verktyg för att snabba på omställningen till de krav klimatförändringen ställer liksom för att stimulera nya lösningar och minimera negativa effekter av äldre teknik.

Det något kryptiska motiv majoriteten anför är att man inte anser att riksdagen ska peka ut inom vilka områden teknikupphandling ska användas. Regeringsmajoriteten säger alltså rakt och tydligt: vi vill inte styra. Det märks i och för sig tydligt i den förda politiken i övrigt så det är knappast någon överraskning.

Vad skulle det vara för problem med att en regering beslutar att teknikupphandling ska användas som ett verktyg i klimatarbetet? På 1990-talet gjordes stora tekniska framsteg som resultat av politiska beställningar. Politiker, inte bara regeringen utan även politiker runt om i landet, gick samman och beställde teknik som då inte fanns, energisnål teknik på flera områden. Det är möjligt att påverka om politisk vilja finns. Redan idag finns det teknik som till exempel kan minska oljeförbrukningen av smörj- och hydrauloljor kraftigt.

Argumentet att man anser att riksdagen inte ska peka ut inom vilka områden teknikupphandling ska användas avslöjar dessutom att regeringen inte har förstått vad teknikupphandling är. Det finns inget som är marknadssnedvridande eller på annat sätt otillbörligt i att efterfråga bättre prestanda och mindre klimatpåverkan på ett utpekade område.

Förslag till åtgärd

Regeringen brukar upprepa att Sverige inte ensamt kan klara klimatkrisen och att våra utsläpp i ett globalt sammanhang är små, precis som om någon skulle påstå att det skulle vara annorlunda. Genom att fylla det utrymme vi har för samtal och handling med uttalanden som förvirrar mer än det klargör, försvåras möjligheterna till verkliga åtgärder.

Vi som har arbetat med klimatfrågan under många år har insett att åtgärder i Sverige, och andra rika länder, har mycket stor betydelse. Det är först när de rika länderna väljer hållbarhet framför kortsiktig vinst som vi kan räkna med att mindre lyckligt lottade länder kan börja överväga samma åtgärd. Det är först när vi i handling visar att vi bygger vår välfärd utan att fortsätta tära på knappa ändliga resurser som resten av världen kan överväga samma inriktning. Det är först när den rika världen visar att man konkret minskar sitt fotavtryck på jorden som fattiga länder kan överväga att bromsa upp sina rättmätiga försök att få del av de ändliga resurser som återstår på planeten. Det är bara genom att den rika världen bryter den omöjliga spiralen av utplundring och förorening som vi kan ändra färdriktning. Regeringen måste

Fel! Okänt namn på

inse att Sveriges unika möjligheter att visa på en annan väg innebär att vi har ett stort ansvar.

Det vore därför rimligt att regeringen väljer att bejaka teknikupphandling som en metod att minska oljeförbrukningen så som föreslås i motionens första hemställanspunkt.

Att sätta tydliga mål som att ingen statlig myndighet ska köpa fossilberoende bilar efter 2010 eller att statliga upphandlingar ska ställa krav på att leverantörer endast använder den fossilsnålaste teknik som går att finna och i många fall en helt fossiloberoende teknik borde vara självklarheter. Lika självklart borde det vara att regeringsledamöter slutar flyga till EU-möten till förmån för tåget. Det är inte för att rädda världen man gör sådant utan för att signalera allvaret i frågan.

En uppgift regeringen skulle kunna ge den för teknikupphandling ansvariga myndigheten är att när den efterfrågar fordon – inte bara vid inköp för bruk i statlig verksamhet utan även vid upphandling av entreprenader och andra tjänster – begär att inget fordon och ingen maskin i verksamheten får kräva oljebyten oftare än exempelvis var tiotusende mil. Det skulle innebära stora ekonomiska besparingar, det skulle vara bra för miljön och, inte minst, det är fullt möjligt.

Vi räddar inte världen men vi bryter ett mönster, ett mönster där bilindustrin till stor del finansierar sina verkstäder med onödiga oljebyten, som modern teknik onödiggör. Vi måste gå till handling även med de små stegen. För många applikationer finns idag inget alternativ till fossila smörj- och hydrauloljor och då är ny teknik som kraftigt minskar behovet av oljebyten väl så viktigt som teknik som onödiggör olja som råvara för bränslen i fordon.

Samhället har som stor aktör och upphandlare en möjlighet att påskynda omställningar på marknaden. Det finns alltid aktörer som är rädda för förändringar, var och en är mån om sitt jobb, sin försörjning, men vi har inte tid att fortsätta i gamla spår bara på grund av rädsla. Här har regeringen ett stort ansvar att visa vägen.

Stockholm den 2 oktober 2009

Jan Lindholm (mp)